

ביקורת דיני העונשין הישראליים / בועז סנג'רו

בועז סנג'רו

ביקורת דיני העונשין הישראליים

נבו

Boaz Sangero

CRITIQUE OF THE ISRAELI CRIMINAL LAW

הפקה: ענת זקון

מסת"ב 978-965-442-195-9 ISBN

©

זכויות היוצרים שמורות

התש"פ–2020

נבו הוצאה לאור בע"מ

ת"ד 43 צפירים 9983000

טל' 02-9992099 ; פקס' 02-9992088

nevo@nevo.co.il

לרינת

תוכן עניינים מקוצר

פרק א: מבוא.....	21
פרק ב: גמול-אשמה או תועלת-הרתעה-סכנה? הענישה הפלילית והצדקתה.....	23
פרק ג: גמול? הרתעה? מניעה? שיקום? מטרות הענישה ושיקולי הענישה.....	35
פרק ד: מאסר, עונשים אחרים או טיפול?.....	43
פרק ה: תחום ייחודי או ענף מענפי המשפט? עקרונות היסוד של דיני העונשין.....	57
פרק ו: פרשנות מצמצמת של האיסור הפלילי (ושלילת פרשנות תכליתית).....	81
פרק ז: בחינה מקצועית וערכית של יסודות העבירה מול ההגדרה הפורמלית שבחוק.....	95
פרק ח: מעשה מול מחדל.....	113
פרק ט: מעקרון האשמה לדרישת המודעות ול"מחשבה פלילית"; אך מה לקלות הדעת עם הכוונה והאדישות?.....	125
פרק י: מטרה מול כוונה ומטרה מול מניע.....	141
פרק יא: כלל הצפיות או הלכת הצפיות?.....	149
פרק יב: עיוורון מכוון או עצימת עיניים?.....	161
פרק יג: הרשלנות – פלילים או נזיקין?.....	167
פרק יד: רשלנות סובייקטיבית או רשלנות אובייקטיבית?.....	173
פרק טו: סיכון סביר מול "סבירות" מסוכנת.....	179
פרק טז: צפיות סבירה של תהליך הגרימה לתוצאה מול "מסכת עובדתית מלוכדת".....	187
פרק יז: אחריות מוחלטת, אחריות קפידה או אף אחת מהשתיים?.....	199
פרק יח: הצורות הנגזרות וגבולותיהן – כללי היסוד.....	207

ביקורת דיני העונשין הישראליים

213	פרק יט: ניסיון (מול הכנה).....
249	פרק כ: סיוע פלילי (מול ניסיון לסייע).....
263	פרק כא: שידול (מול סיוע רוחני).....
275	פרק כב: ביצוע־בצוותא (מול סיוע).....
285	פרק כג: אחריות שותף לעבירה נוספת של שותפו (ושלילת אחריות סולידרית של קושרים).....
295	פרק כד: נתונים ענייניים מול נתונים אישיים.....
299	פרק כה: ביצוע באמצעות אחר (מול שידול).....
307	פרק כו: ארגון פשיעה (מול שותפות).....
313	פרק כז: צידוק מול פטור – הסייגים לאחריות פלילית.....
329	פרק כח: המתה באדישות – רצח או הריגה? עבירות ההמתה והכוונה תחילה.....
	פרק כט: אחרית דבר – קריאה לכנסת לשחרר את חוק העונשין הישראלי
345	מעול המנדט הבריטי.....
347	מפתח נושאים.....

תוכן עניינים מפורט

21	פרק א: מבוא.....
23	פרק ב: גמול-אשמה או תועלת-הרתעה-סכנה? הענישה הפלילית והצדקתה
23	א. מבוא והגדרת הענישה הפלילית
24	ב. הגישה האבוליסיוניסטית.....
24	1. ביטול עונש המוות
24	2. ביטול עונש המאסר
24	3. ביטול מערכת הענישה כולה
28	ג. הגישה הגמולית
29	ד. הגישה התועלתית.....
29	ה. גמול מול תועלת
30	ו. הגמול X התועלת = ההצדקה לענישה הפלילית.....
30	1. רמת הענישה כפונקציה של התועלת, החסומה באמצעות תקרת הגמול
30	2. ההצדקה לענישה הפלילית כחיתוך של קבוצת המקרים בעלי ההצדקה הגמולית עם קבוצת המקרים בעלי ההצדקה התועלתית.....
31	ז. תרומתו המכרעת של פרופ' הארט.....
32	ח. עקרון ההלימה שבחוק העונשין
35	פרק ג: גמול? הרתעה? מניעה? שיקום? מטרות הענישה ושיקולי הענישה
35	א. כללי
35	ב. ההרתעה.....
35	1. כללי
36	2. יעילות ההרתעה
36	(א) יעילות ההרתעה לפי סוגי העבירות.....
37	(ב) הרתעה לפי סוגי עונשים.....
37	(ג) חומרה מול ודאות – מה משפיע יותר על ההרתעה?
38	ג. המניעה.....
38	1. כללי
38	2. ניכוי מסוכנות
39	ד. השיקום.....
40	ה. הגמול.....
40	1. כללי
40	2. שיקום מול גמול ומודל הצדק

ביקורת דיני העונשין הישראליים

- פרק ד: מאסר, עונשים אחרים או טיפול? 43
- א. דוח ועדת מרטינסון: הניסיונות לשקם בתוך בתי הסוהר נכשלים כישלון חרוץ
(הניתן להכשיר טייס בתוך צוללת?) 43
- ב. דוח האקדמיה הלאומית האמריקנית למדע (2014): כישלון מדיניות הגידול בכליאה
(קו פרשת המים – לקראת שינוי הגישה?) 44
- ג. דוח האקדמיה הבריטית (2014): קביעת חזקה כנגד השימוש במאסר 48
- ד. דוח ועדת דורנר (2015) (לקראת שינוי הגישה גם בישראל?) 49
- ה. תנאי המאסר בישראל (מקלחת מעל שירותי כריעה מצחינים) 50
- ו. החלטת בג"ץ המחייבת את הרשויות להגדיל את שטח המחיה לאסיר 53
- ז. פיתוח אלטרנטיבות למאסר 55
-
- פרק ה: תחום ייחודי או ענף מענפי המשפט? עקרונות היסוד של דיני העונשין 57
- א. עקרון החוקיות – אזהרה הוגנת לפרט 57
1. פומביות החוק 58
2. הגדרה מפורטת ובהירה של האיסור 58
3. שלילת תחולה רטרואקטיבית של האיסור הפלילי 61
4. כללי הפרשנות המיוחדים של המשפט הפלילי 61
- ב. עקרון השיוריות – המשפט הפלילי כאמצעי האחרון 62
- ג. עקרון הערך המוגן – הגנה ראויה (לא מופרזת) על ערך חברתי ראוי 64
- ד. עקרון ההתנהגות – "אין עונשין על דברים שבלב" 66
1. אין איסור ואין עבירה ללא התנהגות 66
2. דרישת השליטה בהתנהגות (= אפשרות בחירה בהתנהגות חלופית) (ס' 134) 67
3. "התנהגות חופשית במקור" 68
4. חזרה לעקרון ההתנהגות 68
5. עבירות מצב ("עבירות סטטוס") (ועבירות החזקה) 69
6. ההסבר לעקרון ההתנהגות: מדוע אין מענישים על מחשבות בלבד? 70
- ה. עקרון האשמה – אין עבירה ללא אשמה – דרישת המודעות 72
- ו. עקרון הפרופורציה – מתאם בין חומרת העבירה לבין חומרת העונש 74
1. כללי 74
2. העונשים המרביים הקבועים בחוק 74
3. מתכון לדירוג 75
4. מתכון לקביעת העונשים המרביים 76
5. שיקול הדעת של השופטים 77
6. דרכים שבהן יכול מחוקק להדריך את השופטים באשר לענישה 78
-
- פרק ו: פרשנות מצמצמת של האיסור הפלילי (ושלילת פרשנות תכליתית) 81
- א. הכלל הראשון – יש לפרש את האיסור על פי המשמעות הטבעית והרגילה של מילותיו 81
- ב. הכלל השני – פרשנות מצמצמת בפלילים 82

תוכן עניינים מפורט

87	ג. הכלל השלישי – שימוש במטרת החקיקה (רק) לצמצום האיסור
90	ד. הדגמת השימוש בכללי הפרשנות בפסיקה
91	ה. "כיצד עושים זאת לא נכון" – הדגמה של פרשנות מוטעית
95	פרק ז: בחינה מקצועית וערכית של יסודות העבירה מול ההגדרה הפורמלית שבחוק
95	א. הגדרה חברתית לעבירה
95	ב. הגדרה משפטית לעבירה
96	ג. מבנה העבירה הפלילית
96	ד. ההתנהגות = התרומה הגופנית, הפיזית, של המבצע להתהוות העבירה
97	ה. נסיבות = נתוני מציאות שבהגדרת העבירה נדרשת התקיימותם בזמן ההתנהגות
97	1. כללי
98	2. היחס "נורמה רגילה מול נורמה מיוחדת"
100	ו. תוצאה – שינוי לרעה בעולם שגרמה ההתנהגות; בדרך כלל נזק פיזי לאובייקט פיזי
100	1. כללי
101	2. "עבירות התנהגות" מול "עבירות תוצאה"
101	3. עבירות תולדה
102	4. עבירות תוצאה-ככוח (= תוצאה פוטנציאלית) = עבירות העמדה בסכנה
103	5. נורמה רגילה מול נורמה מיוחדת המוסיפה דרישת תוצאה
104	6. תורת היחסות
104	ז. קשר סיבתי בין ההתנהגות לבין התוצאה
104	1. כללי
105	2. מבחן הסיבה-בלעדיה-אין
106	3. מקרים מיוחדים
107	(א) גורמים משלימים
107	(ב) גורמים מצטברים
108	(ג) גורם חלופי (היפותטי)
109	(ד) סיכום באשר למקרים המיוחדים
109	ח. הצירופים האפשריים של רכיבי היסוד העובדתי שבעבירה
109	ט. הכרחיות הרכיבים השונים
110	י. ניתוח פורמלי של עבירה
110	יא. מתכון עזר לניתוח פורמלי של עבירה
110	יב. חשיבות ההבחנה בין רכיבי היסוד העובדתי (ההתנהגות/נסיבה/תוצאה+קשר סיבתי)
111	יג. "פוזיטיביזם" מול בחינה ערכית של העבירה
113	פרק ח: מעשה מול מחדל
113	א. עקרונות היסוד של דיני העונשין פועלים נגד ריבוי עבירות של מחדל
114	ב. הבדלים עקרוניים וערכיים בין המעשה לבין המחדל
114	1. שיקול הפגיעה בחירות שיוצרים האיסורים

ביקורת דיני העונשין הישראליים

2. שיקולי הסכנה, האשמה, הגרימה, והשליטה 114
3. שיקול היעילות שבתיאום בין בני החברה 114
4. שיקול הפגיעה באוטונומיה של הפרט בהיעדר איסורים 115
- ג. "השומרוני הטוב" וחובות העשה הכלליות 115
- ד. חובות עשה כלליות במשפט הישראלי 117
1. סעיף 262 לחוק העונשין – העבירה "אי-מניעת פשע" 117
2. חוק לא תעמוד על דם רעך, התשנ"ח-1998 118
3. סעיף 64א לפקודת התעבורה [נוסח חדש] – "הפקרה אחרי פגיעה" 118
4. תקנה 146 לתקנות התעבורה – "חובת עזרה מצד נוהגי כלי רכב" 119
5. סעיף 368ד לחוק העונשין – "חובת דיווח" 119
6. סעיף 491 לחוק העונשין – "סירוב להגיש עזרה" 119
7. סעיף 263 לחוק העונשין – "סירוב לעזור במניעת עבירות" 120
- ה. אין להשתמש בחובת עשה כללית לצורך הרשעה בעבירה אחרת 120
- ו. מקורות החובה לפעול – מתכון למחוקק 121
1. קשר לאדם שבסכנה (או לאובייקט המוגן) 121
2. קשר למקורות הסכנה 121
- ז. מקורות החובה לפעול במשפט הישראלי 121
1. סעיפים 322–326 לחוק העונשין – "אחריות לשלום האדם" 121
2. עבירות מחדל 122
3. חובה מתחום דיני החוזים שמקורה בתפקידו של אדם 122
4. חובה מתחום דיני הנזיקין המוטלת על היוצר מצב מסוכן 123
5. חובות הקבועות בענפי משפט אחרים 123
- ח. בגנות הרחבת מקורות החובה לפעול בדין הישראלי 124

פרק ט: מעקרון האשמה לדרישת המודעות ול"מחשבה פלילית";

- אך מה לקלות הדעת עם הכוונה והאדישות? 125
- א. רציונל הדרישה ליסוד נפשי של מודעות 125
- ב. ההתפלגות לסוגים שונים של יסוד נפשי 127
1. חתך המודעות 127
- (א) ההתפלגות בהתאם למודעות 127
- (ב) המחשבה הפלילית 127
2. חתך הרצון (החפץ, השאיפה) כלפי התוצאה 130
- ג. דויטש, זיסרמן, שי – הדגמה באמצעות שלושה מקרים 133
- ד. קריאה לכנסת להוצאת קלות הדעת מתחום המחשבה הפלילית 135
- ה. כוונה על תנאי; כוונה מועברת 138
1. כוונה על תנאי נחשבת כמקרה פרטי של כוונה 138
2. כוונה מועברת (וכן מחשבה פלילית מועברת) 138
- (א) טעות בזיהוי הקורבן 139
- (ב) החטאת הפעולה (סטיית הפעולה; "פספוס") 139

תוכן עניינים מפורט

141	פרק י: מטרה מול כוונה ומטרה מול מניע.....
141	א. דרישת המטרה.....
143	ב. מטרה מחמירה.....
144	ג. מטרה כתנאי לאחריות פלילית.....
144	ד. מטרה במשפט הישראלי.....
145	ה. מטרה מול מניע.....
146	ו. דרישת מטרה בעבירת תוצאה.....
149	פרק יא: כלל הצפיות או הלכת הצפיות ?
149	א. כלל הצפיות.....
150	ב. ההצדקה והבסיס הרעיוני לכלל הצפיות.....
150	1. שקילות ערכית.....
151	2. שקלול הצפייה והרצון
152	3. הפסיקה המוקדמת.....
154	4. הלכת בורוכוב נ' יפת
156	ג. תיקון 39 – ס' 20(ב) ופרשנותו בפסיקה
159	ד. מיפוי הפסיקה באשר לתחולת הלכת הצפיות על עבירות המטרה והמסקנה המתבקשת
161	פרק יב: עיוורון מכוון או עצימת עיניים ?
161	א. כלל עצימת העיניים
163	ב. החריג שעליו לא חל התחליף "עצימת עיניים" – העבירה "אי-מניעת פשע".....
167	פרק יג: הרשלנות – פלילים או נזיקין ?
167	א. הרשלנות
169	א. הענישה בעבירות רשלנות.....
170	ב. היש הצדקה לאחריות פלילית על בסיס רשלנות ?
173	פרק יד: רשלנות סובייקטיבית או רשלנות אובייקטיבית ?
173	א. "האדם ה'סביר'"
176	ב. מה נשתנה בתיקון 39 ? האם נפטרנו מ"האדם הסביר" ?
177	ג. מודל כללי של ניתוח פורמלי של עבירת רשלנות
179	פרק טו: סיכון סביר מול "סבירות" מסוכנת
179	א. הכלל שלפיו נטילת סיכון סביר לעולם איננה פלילית.....
180	ב. הדגמה באמצעות פרשת מזרחי
181	ג. הדגמה באמצעות פרשת צור
182	ד. בעיית חוסר הוודאות
183	ה. טעויות של הנאשם

ביקורת דיני העונשין הישראליים

183	ה. על אלו עבירות חלה הדרישה של סיכון בלתי סביר
184	1. הדרישה לסיכון בלתי סביר בעבירות מחשבה פלילית.....
184	2. הדרישה לסיכון בלתי סביר בעבירות רשלנות
187	פרק טז: צפיות סבירה של תהליך הגרימה לתוצאה מול "מסכת עובדתית מלוכדת"
188	א. גישות שונות לשאלת הייחוס
188	1. גישתו של פרופ' Hall.....
189	2. גישת פרופ' פלר
190	3. גישת האוטונומיה.....
191	4. גישת הפסיקה הישראלית
191	(א) מבחן הגורם המתערב הזר האשם
192	(ב) מבחן הצפיות הסבירה
193	(ג) התייחסות הפסיקה הישראלית לכוונה.....
193	(1) ג'מאמעה.....
193	(2) בלקר
194	(3) חסיין
194	(4) טואלבו
195	(ד) סעיף 309 לחוק העונשין והשימוש בו בפסיקה
195	(ה) תיקון 39 לחוק העונשין ופרשנותו בפסיקה
196	5. גישת הצפייה "בקווים כלליים"
196	6. גישת הקוד-הפלילי-לדוגמא האמריקני (Model Penal Code)
196	7. גישת המשפט הגרמני
198	8. מיון המבחנים
198	9. מתכון לניתוח אירוע בהתאם למשפט הישראלי
199	פרק יז: אחריות מוחלטת, אחריות קפידה או אף אחת מהשתיים?
199	א. הסברים לאחריות המוחלטת שניתנו בפסיקה.....
201	ב. דרישת השליטה בהתנהגות בעבירות אחריות מוחלטת
201	ג. בחינת האחריות המוחלטת במבחני הגמול והתועלת
202	ד. טיעון הענישה הקלה.....
202	ה. בעיית העמימות וההפתעה.....
202	ו. היש צורך באחריות המוחלטת?
203	ז. האחריות המוחלטת מול עקרונות היסוד של דיני העונשין.....
203	ח. תיקון 39 לחוק העונשין – סעיף 22 – האחריות הקפידה.....
204	ט. האחריות הקפידה והלכות קיימות.....
204	י. האם השופטים מוסמכים לחדש אחריות קפידה?
205	יא. האחריות המוחלטת – האם הדין נקבע בהתאם לדיין/ית?

תוכן עניינים מפורט

207	פרק יח: הצורות הנגזרות וגבולותיהן – כללי היסוד
207	א. אחריות נגזרת מהי
208	ב. שבעה כללי יסוד המשותפים לצורות הנגזרות
208	1. נדרשת קביעה מפורשת בחוק
208	2. לא גוזרים מנגזרת של שותפות
209	3. נדרשת חומרת מינימום
209	4. בליעה של האחריות על הנגזרת באחריות על העבירה הטיפוסית
209	5. עקרון אחדות העבירה
210	6. צמידות ותלות של העבירה הנגזרת בעבירה הטיפוסית
211	7. מטרה
213	פרק יט: ניסיון (מול הכנה)
214	א. השיקולים לכך שהניסיון הוא פלילי
214	1. גמול – אשמה
214	2. הרתעת הפרט
214	3. הרתעת הרבים
215	4. מניעה
215	5. האפשרות להתערבות משטרתית
215	6. תחושת הביטחון של הציבור
215	7. חומרת העבירה = הנזק/הסכנה X האשמה
215	ב. השיקולים לכך שמעשי ההכנה (ככלל) אינם פליליים
215	1. מידת הנחישות
215	2. חירות האדם
216	3. אפשרות הטעות
216	4. בעיות הוכחה ואכיפת חוק
217	5. תמריץ שלא לבצע
217	ג. החריג: מעשי הכנה אחדים הם פליליים
218	1. המבנה הרצוי של עבירת הכנה = התנהגות + נסיבות + מטרה לבצע עבירה מסוימת
218	2. שלוש השלכות חשובות לסיווגה של עבירה כעבירת הכנה
219	3. שלושה סימני היכר לעבירת הכנה
219	ד. אופן הניתוח של עבירת ניסיון – פרולוג
220	ה. מידת ההתנהגות הנדרשת בניסיון
220	1. המבחן הקבוע בסעיף 25 לחוק העונשין
220	2. מבחן תחילת ביצוע העבירה
222	3. המבחנים שנקבעו בפסיקה הישראלית
222	(א) המטרה לצמצם את תחום הניסיון
223	(ב) המטרה לקבוע מבחן ברור וקל להפעלה
223	4. מבחן המעשה האחרון (ומבחן המעשה-הפלני-אחרון)

ביקורת דיני העונשין הישראליים

223	5.	מבחן הקרבה להשלמה
224	6.	מבחן החד-משמעות
226	7.	מבחן הקרבה לתחילת ההתנהגות שבהגדרת העבירה
226	8.	מבחן הצעד המשמעותי
227	9.	מבחנים אובייקטיביים מול מבחנים סובייקטיביים
227	(א)	מבחנים אובייקטיביים
227	(ב)	מבחנים סובייקטיביים
228	10.	הפסיקה הישראלית המוקדמת – שלפני תיקון 39 לחוק העונשין
228	11.	הפסיקה הישראלית שלאחר תיקון 39 לחוק העונשין
230	ז.	פליליות הניסיון אל מול עקרון החוקיות
232	ח.	הניסיון הבלתי צליח (טיב הניסיון)
232	1.	מיפוי המקרים של ניסיון בלתי צליח
233	2.	הלכת גרציאנו ועיגונה בחוק
234	3.	השיקולים באשר לפליליות הניסיון הבלתי צליח
235	4.	נקודת הזמן שבה נקבע אם מדובר בניסיון צליח או בניסיון בלתי צליח
235	5.	אי-אפשרות חוקית להשלים עבירה
237	6.	שימוש באמצעי אבסורדי
238	ט.	היסוד הנפשי בניסיון
239	1.	פירוט היסוד הנפשי הנדרש לצורך עבירת ניסיון
239	2.	רציונל דרישת המטרה
240	3.	האם הלכת הצפיות חלה על המטרה הנדרשת בניסיון?
241	4.	היסוד הנפשי הנדרש בניסיון לרצח
241	י.	ניתוח פורמלי של עבירת ניסיון
241	1.	היסוד העובדתי
241	2.	היסוד הנפשי
242	יא.	חומרת העונש בגין ניסיון
242	1.	טיעונים בעד השוואת עונש הניסיון לעונש העבירה שנשלמה
242	2.	טיעוני הנגד
243	3.	עבירות מסוימות שבהגדרותיהן השווה דין הניסיון לדין העבירה הטיפוסית
244	יב.	פטור עקב חרטה וסיכול העבירה
244	1.	השיקולים להענקת הפטור
244	2.	הדין הישראלי וביקורת עליו
249	פרק כ:	סיוע פלילי (מול ניסיון לסייע)
249	א.	מבוא לסיוע
249	1.	תיחום הסיוע
250	2.	חשיבות כלל הצמידות והתלות של הצורה הנגזרת בביצוע העיקרי
251	3.	חריג לכלל שהסיוע אינו פלילי ללא ביצוע עיקרי – ס' 498 "מתן אמצעים לביצוע פשע"

תוכן עניינים מפורט

252	ב. היסוד העובדתי בסיוע.....
252	1. החוק
253	2. מהו טיב התרומה הנדרשת של התנהגות המסייע לביצוע העבירה?
254	3. תרומה ממשית או סגולה לסייע? המחלוקת שתחילתה בפסק הדין ירקוני וגור
254	4. תיקון 39 לחוק העונשין – סעיף 31 וטיב ההתנהגות המסייעת
256	5. סיוע במחדל
258	6. נוכחות וסיוע
258	7. עיתוי הסיוע.....
259	ג. היסוד הנפשי של המסייע
259	1. שלוש הגישות התאורטיות
260	2. מה נשתנה בתיקון 39 לחוק העונשין?
262	ד. ניתוח פורמלי של סיוע לעבירה
263	פרק כא: שידול (מול סיוע רוחני).....
263	א. מבוא לשידול
264	ב. היסוד העובדתי של השידול
264	1. כללי
265	2. צורת השידול
266	3. שידול במחדל
268	ג. היסוד הנפשי של המשדל
268	1. שלוש הגישות התאורטיות
269	2. הדין הישראלי
269	3. פירוט היסוד הנפשי של המשדל
270	ד. הניסיון לשידול
270	1. פשר החריג של נגזרת שנייה
270	2. מצבים של ניסיון לשידול
271	3. העונש על ניסיון לשידול
271	4. הגדרת הניסיון לשידול ודרשותיו
271	5. מקום מגוריו של הניסיון לשדל
271	6. ניסיון לשדל קהל = הסתה, שככלל איננה פלילית
272	ה. האם השידול לשדל פלילי?
273	ו. פטור עקב חרטה למשדל ולמסייע
275	פרק כב: ביצוע-בצוותא (מול סיוע).....
275	א. מבוא לביצוע-בצוותא
276	ב. המבחנים התאורטיים להבחנה בין ביצוע-בצוותא לבין סיוע
276	1. "מבחן הבידוד" ("מבחן הביצוע")
277	2. מבחן השליטה
278	3. בידוד/ביצוע מול שליטה

ביקורת דיני העונשין הישראליים

- ג. תיקון 39 לחוק העונשין – חקיקת סעיף 29(ב) והצעה פרשנית 278
1. הצעת המחבר 278
 2. הפסיקה שלאחר תיקון 39 278
 3. ההשלכות המעשיות (כולן מחמירות) של סיווג מוטעה של מסייע כמבצע-בצוותא 283
 - ד. ניתוח פורמלי של ביצוע-בצוותא של עבירה 283
- פרק כג: אחריות שותף לעבירה נוספת של שותפו (ושלילת אחריות סולידרית של קושרים) 285
- א. ההסדר שבחוק וביקורת עליו 285
 1. כללי 285
 2. אחריותו של מסייע או משדל לעבירה שונה או נוספת – ס' 34א(א)(2) 286
 3. אחריותו של מבצע-בצוותא לעבירה שונה או נוספת – ס' 34א(א)(1) 286
 4. שני ריכוכים קלים שהוסיף המחוקק (לא הופיעו בהצעת החוק) 287
 5. תמצית ההחמרה 287
 6. סתירה בין תקרת העונש על ביצוע עבירת רשלנות לבין העונש על רשלנות כלפי עבירה שעבר שותף אחר 287
 7. אנומליה 288
 8. ניסיונות להצדיק את הרחבת האחריות 288
 9. אחריות לעבירה נוספת של שותף שצפה את אפשרות ביצועה על ידי שותפו 289
 10. הסדר אפשרי אחר – אחריות המבוססת על הנוכחות 290
 11. פרשנותה בפסיקה של דרישת הרשלנות שבסעיף 34א 291
 - ב. האם הסדר 34א הוא מידתי? 292
- פרק כד: נתונים ענייניים מול נתונים אישיים 295
- א. כללי 295
 - ב. כיצד מבחינים? 296
 1. הצעת פרופ' פלר: מבחן פורמלי של הגדרת העבירה 296
 2. הצעת השופט קדמי: מבחן האחריות מול העונש 296
 3. הצעת המחבר: נדרשת הבחנה מהותית בין חומרת המעשה לבין האשמה 297
- פרק כה: ביצוע באמצעות אחר (מול שידול) 299
- א. כללי 299
 - ב. הבסיס התאורטי של הביצוע באמצעות אחר 300
 1. שליטה 300
 2. השלטת רצון 300
 - (א) מפקד-פקוד (צירוף הסעיפים 34ג(2) ו-29ג(5) לחוק העונשין) 300
 - (ב) כורח (צירוף הסעיפים 34ג(2) ו-29ג(5) לחוק) 301
 - (ג) הורה-ילד (צירוף הסעיפים 134 ו-29ג(1) לחוק) 301
 - (ד) דוחף-גדחף (צירוף הסעיפים 134 ו-29ג(2) לחוק) 301

תוכן עניינים מפורט

301	3. יתרון הבנה
301	(א) המבצע הישיר פועל ללא מחשבה פלילית (צירוף הסעיפים 19 ו-29(ג)(3) לחוק).
	(ב) המבצע הישיר פועל תוך "טעות במצב דברים" (צירוף הסעיפים 34 ו-29(ג)(4) לחוק).
302	מדובר בטעות באשר להתקיימות סייג לאחריות פלילית (הגנה)
302	4. סיכום המקרים הטיפוסיים של ביצוע באמצעות אחר המנויים בחוק וסיווגם
303	5. חשיבות התנאי "שעשאו ככלי בידי".....
303	6. ביצוע באמצעות אחר כשהמבצע הישיר רשולן
303	7. גישת הגרימה
304	ג. ניתוח פורמלי של עבירה שבוצעה באמצעות אחר
304	ד. ניסיון לביצוע באמצעות אחר
305	ה. עבירה המותנית במבצע מיוחד
306	ו. שליטה ארגונית
307	פרק כו: ארגון פשיעה (מול שותפות).....
307	א. הרקע לחוק מאבק בארגוני פשיעה
308	ב. הכלים הדרסטיים שמספק החוק לרשויות אכיפת החוק ודברי ביקורת
309	ג. מרכז הכובד של החוק החדש – הגדרת "ארגון פשיעה" – מבט השוואתי מדכדך
311	ד. פשע מאורגן על פי המחקר הקרימינולוגי בישראל ובמדינות הים
311	ה. הדין הרצוי והרהורים בדבר תפקידו של החוק הפלילי
313	פרק כז: צידוק מול פטור – הסייגים לאחריות פלילית
313	א. הסייגים לאחריות פלילית
313	1. חשיבות הנושא
314	2. ההגדרה המקובלת וסייגים החורגים ממנה
314	3. הגדרת הסייגים בחוק – במתכונת של נורמות כלליות
315	4. אופייה של נורמה כללית
315	5. אל מי פונים הסייגים?
316	6. פרשנות סייג
316	7. התפתחות היסטורית ביחס כלפי הסייגים
317	8. המשפט האנגלו-אמריקני מול המשפט האירופאי ("הקונטיננטלי") ויחסם לסייגים
318	ב. ההבחנה בין צידוק (justification) לבין פטור (excuse)
322	ג. סייגי האילוץ: ההגנה העצמית, הצורך והכורח
322	ד. רציונל ההגנה העצמית לעומת רציונל הצורך
329	פרק כח: המתה באדישות – רצח או הריגה? עבירות ההמתה והכוונה תחילה
329	א. עבירות ההמתה שעמדו בתוקף שבעה עשורים – עד 2019
329	1. סעיף 304 – "גרימת מוות ברשלנות"
330	2. סעיף 298 – הריגה

ביקורת דיני העונשין הישראליים

- 330 עבירת הרצח..... 3.
- 331 התפלגות רצויה של עבירות ההמתה (מהקלה אל הכבדה)..... 4.
- 332 הכוונה תחילה – דיון תאורטי..... 5.
- 333 כוונה תחילה במשפט הישראלי המצוי שעד לשינוי החוק ב-2019..... 6.
- 333 ניתוח הכוונה תחילה..... 7.
- 334 (א) ההחלטה..... (א)
- 334 (ב) ההכנה..... (ב)
- 334 (1) הפסיקה באשר למהות ההכנה: "יסוד פיזי טהור"..... (1)
- 334 (2) הפסיקה באשר לעיתוי ההכנה: די בפעולות פיזיות המהוות "חלק ממערכת פעולות הקטילה גופן"..... (2)
- 335 (3) הפרשנות האלטרנטיבית: הכנה נפשית סובייקטיבית הקודמת לביצוע..... (3)
- 337 (ג) היעדר קנטור..... (ג)
- 337 (1) גישת הפסיקה: נדרשים קנטור סובייקטיבי + קנטור אובייקטיבי..... (1)
- 338 (2) הפרשנות האלטרנטיבית: די בקנטור סובייקטיבי לשלילת כוונה תחילה..... (2)
- 340 8. סעיף 300א "עונש מופחת" והעברתו לסעיף 301ב החדש "המתה בנסיבות של אחריות מופחתת"..... 8.
- 341 ב. עבירות ההמתה החדשות – סקירה וביקורת (חוק העונשין (תיקון מס' 137), התשע"ט–2019) ... 341
- 341 1. המדרג החדש..... 1.
- 343 2. רצח ללא כוונה? מדרג בהתאם לנסיבות במקום בהתאם לאשמה..... 2.
- 344 3. אחריות מופחתת – בנסיבות נדירות ועם עונש חמור..... 3.
- 344 4. גרימת מוות ברשלנות בנסיבות מחמירות? ברוך שפטרנו..... 4.
- פרק כט: אחרית דבר – קריאה לכנסת לשחרר את חוק העונשין הישראלי
- 345 מעול המנדט הבריטי..... 345
- 347 מפתח נושאים..... 347